

פרוז'ני

(פרוז'נה, Pruzhany, Pruzana). עיירה בדרום-מערב ביילורוסיה, בברית-המועצות. ב-1931 התגוררו בה 4,208 יהודים שהיו יותר ממחצית 7,626 תושביה.

ב-23 ביוני 1941 נכבשה פ' בידי הגרמנים, וב-10 ביולי נאסרו 18 יהודים, הואשמו שהם קומוניסטים ונרצחו. ב-20 ביולי הורכב יודנרט בן 24 חברים, רובם עסקנים מלפני המלחמה, ומיד הוטל על היודנרט לגבות תשלום כופר של חמישה ק"ג זהב, 50 ק"ג כסף וחצי מיליון רובלים. בסוף יולי צורפה פ' לגנרל-בצירק ביאליסטוק, אשר סופח לרייך (פרוסיה המזרחית) בשלטונו של אריך קוך. בראשית ספטמבר 1941 הוקם הגטו בפ', וב-18 בו הובאו אליו אלפי יהודים מביאליסטוק והסביבה, וכן מהעיירות שבסביבת פ'. רבים מאותם שהובאו חזרו בחשאי למקומותיהם, אך למרות זאת היתה הצפיפות בגטו גדולה, כשני מ"ר לנפש. בגטו שרר רעב, אך שיעור התמותה לא היה גבוה, שכן היודנרט הבריח בחשאי מזון, וקיים מוסדות סיוע לנצרכים וכן בית-חולים.

ב-3 בינואר 1942 הוחרמו כל הפרוות ובגדי הצמר של היהודים והוטל עליהם עוד תשלום כופר, בסך 750,000 מרק. במרס 1942 הובאו לגטו בפ' עוד יהודים מאיוונוביץ (Ivanovichi), (Stolpce) ועוד.

באביב 1942 נתארגנו בגטו פ' כמה קבוצות מחתרת. אחת, ה'ארגון האנטיפשיסטי' בראשות יצחק שרשבסקי, קשרה קשר עם קבוצת מחתרת ביילורוסית, וב-2 בינואר 1943 יצאה ליער קבוצה חמושה בת 12 לוחמים יהודים. קבוצה אחרת, בראשות יצחק פרידברג, הצטיידה בנשק שנטלו חבריה מקסרקטיני הגרמנים, התקשרה עם פרטיזנים סובייטים, ובדצמבר 1942 יצאה ליער קבוצה חמושה בת 18 איש. כמה מחברי היודנרט סייעו לקבוצות במימון רכישות נשק וציוד. הקבוצות הללו המשיכו לקיים קשר עם הגטו והוציאו עוד לוחמים אל היער, וסיפקו נשק ומזון לחבריהן.

ב-1 בנובמבר 1942 הוטל מצור על הגטו. 47 יהודים התאבדו, מחשש שבא מועד החיסול. באותה עת נערך רק מיפקד ונרשמו 9,976 נפשות, והיהודים הורשו לשוב לבתיהם. ב-28 בינואר 1943 שוב הוטל מצור על הגטו, ואז הובלו יהודי פ' לתחנת הרכבת בלינובה (Linova), ועד 31 בינואר הובלו משם שלושה משלוחים לאושוויץ-בירקנאו. שם הופרדו כ-2,000 מבני פ' (1,200 גברים ו-800 נשים), והאחרים נשלחו לתאי הגז. מאותם 2,000 שרדו ביום השחרור כ-200 בלבד.

בזמן אקציית החיסול, ניסו כ-2,700 מיהודי פ' לברוח ולהסתתר, רובם נתפסו ונרצחו, ורק 20 שרדו ביום השחרור. הלוחמים שיצאו ליערות לחמו ברובם בחטיבת הפרטיזנים הסובייטית 'קירוב' (Kirov), שבאוגדת פונומרנקו (Ponomarenko).

ב-20 ביולי 1944 שוחררה פ' בידי הצבא הסובייטי.

